

FOAIA DIECEZANĂ

Organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Pretul abonamentului:

Pe un an	50 Lei
Pe jumătate de an	25 "
Pe un pătrar de an	12 1/2 "
Un număr	1 Leu.
Pentru străinătate pe un an	80 Lei.

Manuscrisele nu se înapoiază și se adresează redacției „Foaia Diecezană”; iar banii pentru abonamente și inserțiuni se trimit administrației „TIPOGRAFIA și LIBRĂRIA DIECEZANĂ” în Caransebeș.

Pretul inserțiunilor:

Pentru publicațiuni oficiale, concurse edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 60 Lei, până la 200 de cuvinte 90 Lei, de aci în sus 120 Lei.

Aniversarea Unirii Basarabiei.

După veacuri îndelungate de grele încercări și suferințe, în anul 1918 a sosit și ziua învierii neamului nostru.

Din războiul de eliberare națională, pornit cu atâta însuflețire din partea fraților noștri din Regatul liber, a rezultat pentru neamul nostru unirea fiilor săi într'un singur Stat. Astfel s'a împlinit dreptatea istoriei, căci fiii acestui neam, până mai ieri divizați sub diferite stăpâniri străine, prin voința nestrămutată a reprezentanților legali, s'edecară de-apururi uniți și nedespărțiți de frații lor de un sânge și un graiu și astfel se regăsesc iarăși la sânul iubitor al Regatului României.

Republica moldovenească dintre Prut și Nistru, *Basarabia*, a fost cea dintâi, care prin rezoluția „Sfatului Țării” din 27. Martie (9. Aprilie) 1918 a declarat, că — „în puterea dreptului istoric și a dreptului de neam, pe baza principiului, că noroadele singurē să-și hotărească soarta lor, pentru totdeauna se unește cu mama sa România”.

Basarabiei i-a urmat *Bucovina*, care, prin hotărârea „Congresului general” din 28. Noemvrie 1918 st. n., declară „unirea necondiționată și pentru vecie... cu Regatul României”.

Incoronarea operei de unitate națională s'a săvârșit prin hotărârea „Adunării Naționale” dela *Alba-Iulia* din 18. Noemvrie (1. Decemvrie) 1918, care decretează unirea *Românilor din Transilvania, Bănat și Țara Ungurească cu România*.

* * *

Sunt șase ani de când Moldovenii din republica dintre Prut și Nistru au pecetluit unirea Basarabiei cu vechiul Regat al României. Sunt șase ani, de când voința unanimă și nestrămutată a populațiunii din Basarabia a restabilit neamul românesc din această provincie în drepturile lui istorice și naționale.

Basarabia a fost trup din trupul României și a făcut parte integrantă din ea. Samovolnicia

rusească, care a rupt-o delă trunchiul Moldovei, n'a fost în stare să o înstrăineze delă tulpina neamului. Impotriva tuturor prigonirilor și uneltirilor, ea a continuat să rămână românească ca suflet, ca limbă și ca aspirații, — nutrirea pururea cultul frumosului vis al revenirii la matcă.

Nu se poate tăgădui rolul însemnat, pe care l-a avut biserica întru înfăptuirea acestei uniri sufletești, care va rămânea în veci indestructibilă. Mai trebuie oare dovezi, când poporul basarabean ne-a păstrat totdeauna credința, a vorbit limba noastră și s'a închinat la icoanele noastre?

De aceea și „Sfatul Țării”, expresiunea politică a Basarabiei din acel moment, a reprezentat voința unanimă a norodului, când a votat reîncorporarea la țara mamă.

Românii din cele patru unghiuri au prăznuit cu entusiasm acest mare eveniment istoric. Bucuria, entuziasmul și marea, cu care s'a sărbătorit a 6-a aniversare a unirii Basarabiei pe întreg cuprinsul pământului românesc, constituie răspunsul cel mai potrivit la adresa celor ce îndrăznesc să tăgăduiască actul unirii și să ceară plebiscit.

Basarabia și celelalte țări alpine vor rămâne de-apururi României, căci așa o impune în primul rând dreptatea istorică.

Nicicând și sub nici un cuvânt sufletul românesc nu va putea fi clintit delă apărarea dreptei stăpâniri asupra acestui scump pământ românesc.

Românii de pretutindeni vom ști să aparăm, la nevoie și cu brațul, hotarele României întregi, asupra acestui pământ udat cu lacrimile și sângele străbunilor noștri.

Aniversarea a 6-a a unirii Basarabiei s'a sărbătorit în întreaga țară cu o solemnitate deosebită. În toate bisericile, s'au săvârșit rugăciuni de mulțumire din acest prilej.

Comemorarea cea mai grandioasă a avut loc în capitala Basarabiei.

La Chişinău.

În dimineața zilei au sosit personalitățile oficiale: dl. prim-ministru I. Brătianu cu aproape toți membrii guvernului, peste 200 deputați și senatori, în frunte cu dnii M. G. Orleanu președ. Camerei și M. Ferekyde, președ. Senatului.

Primirea personalităților a fost extrem de entuziastă. S'a format apoi un impunător cortegiul și toată lumea s'a îndreptat spre biserica catedrală, unde I. P. S. Sa Arhiepiscopul Gurie, asistat de PP. SS. LL. Episcopii Visarion și Nectarie și de tot clerul din Chişinău, oficiază rugăciunea de mulțumită.

După oficierea serviciului religios, I. P. S. Arhiepiscop Gurie a rostit o frumoasă cuvântare, arătând, că Basarabia, îndemnată fiind de rudenii de sânge, s'a uniț pe vecie cu patria mamă. Termină cu cuvintele: „Cel ce a gustat dulcele, nu mai voiește amarul. Acel ce a trăit o clipă liberă, nu mai poate primi subjugarea. Voim să fim liberi, pe vecie și uniți cu țara mamă. Prin aceasta vom asigura libertatea noastră națională“.

După solemnitatea dela catedrală a urmat ședința festivă în fostul local al „Sfatului Țării“. Cel dintâi ia cuvântul dl. ministru I. Inuleț, care cetește întâi hotărârea din a. 1918. a „Sfatului Țării“, apoi ține un frumos discurs, în care arată că nimic n'a putut opri poporul Basarabean dela unire, pentru că aceasta era firesc. Astăzi unirea este îndeplinită și cine va îndrăzni să se atingă de ea, se va izbi de vitejia întregului neam românesc.

După dnii M. G. Orleanu, președ. Camerei și M. Ferekyde, președ. Senatului, ia cuvântul dl. prim-ministru I. Brătianu, care arată, că unirea este un însemnat act al vieții europene, pentru că prin unire s'a dat acestei regiuni de pe continent forma definitivă a hărții sale, punându-se capăt izvorului de sbuciumări, cari se înfățișează ori când și ori unde sunt nepotriviri și dezechilibru între nevoile geografice și cele politice ale unei regiuni.

După terminarea discursului din „Sfatul Țării“, dl. prim-ministru iese în curtea Sfatului, unde vorbește mulțimei adunate, arătând dragostea care unește pe toți frații României-Mari. Apoi face următoarea declarație:

„Mă leg în numele țării și în numele meu, că nicio dată nimeni nu se va găsi să discute în țară valoarea actului, prin care Basarabia a revenit României.

„Iar dacă se va găsi vre-o forță, care să încerce să conteste prin violență dreptatea actului îndeplinit — ceea ce nu cred — va fi întâmpinată de conștiința unui neam întreg, care va ști să facă să i se respecte drepturile.

Sunt convins însă, că se va înțelege, ceea ce a înțeles toată lumea: că Basarabia a fost și este românească“.

Se procedează apoi la solemnitatea desvălirii în sala „Sfatului Țării“ a plăcii comemorative a marelui act al unirii.

După ședința festivă a urmat deflarea trupelor, a elevilor dela toate școalele, apoi cortegiul istoric și carele alegorice.

După parada militară s'a servit un banchet, oferit de primăria din Chişinău. S'au ținut numeroase toasturi, glorificându-se măreția zilei.

La București.

Dimineața s'a oficiat de cătră P. S. Sa Arhiepiscopul Teofil Ploieșteanul un serviciu religios la Mitropolie, la care au luat parte ministrii rămași în capitală, precum și reprezentanții autorităților civile și militare. De asemeni s'au oficiat servicii religioase și în toate bisericile din capitală.

„Liga Culturală“ de sub președinția dlui prof. Nicolae Iorga a convocat la Ateneu pe cetățenii capitalei la un meeting, în care să se afirme punctul de vedere românesc față de pretențiile sovietelor în chestia Basarabiei.

În fața sălii arhiplive a vorbit dl. prof. N. Iorga. Au mai vorbit dnii: gen. Anastasiu, comandantul trupelor române chemate în Basarabia de „Sfatul Țării“, apoi fostul deputat în „Sfatul Țării“ D. Crihan și Vasilie Goldiș, președintele „Astrei“, cari toți au afirmat solidaritatea întregului neam românesc.

Dl. N. Iorga închide meetingul cu cuvintele: „Am ținut să dăm un răspuns celor ce îndrăznesc să tăgăduiască actul unirii — și l-am dat“.

După meeting mulțimea a făcut o frumoasă demonstrație pe Calea Victoriei, s'a oprit apoi în fața Teatrului Național și a statuei lui Mihai Viteazul, unde studenții au rostit mai multe discursuri entuziaste.

Partidul național a comemorat aniversarea la Cercul său de studii, unde a rostit un frumos discurs președintele partidului, dl. Iuliu Maniu, iar dl. D. Bogos, fost ministru al Basarabiei, și-a dezvoltat conferința sa despre „Renașterea Basarabiei“.

La Caransebeș.

Aniversarea unirii Basarabiei și în orașelul nostru s'a sărbătorit cu o deosebită solemnitate.

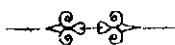
La ora 10 a. m. s'a celebrat rugăciunea de mulțumită la crucea din Piața mare. A servit pâr. protopresb. A. Ghidiu, asistat fiind de pâr. protopresb. Sp. Șandru, preoții L. Cornean, P. Bancea și de diaconul M. Rădoi. Răspunsurile le-a dat corul studenților dela Institutul nostru teologic sub conducerea dlui prof. A. Seguens.

De față erau: PP. SS. LL. Episcopul nostru diecezan Iosif și Arhiepiscopul Filaret, corpul ofițeresc, reprezentanții autorităților, profesorii și învățătorii cu elevii dela toate școalele și public numărös. Pentru ridicarea solemnității a fost comandat și regimentul nostru de căsă, în frunte cu muzica militară.

După săvârșirea serviciului divin, pâr. protoiereu A. Ghidiu a rostit o cuvântare plină de sentiment, în care a arătat însemnătatea actului unirii. — A vorbit apoi dl. lt.-col. Tr. Popa, zicând, că orice atac la integritatea pământului românesc va găsi armata totdeauna gata la

împlinirea datoriei. Încheie cu urale pentru Suverani și Familia Domnitoare. Un elev dela liceu și altul dela Institutul teologic declamează câte o poezie, apoi ia cuvântul dl. prof. I. Vuia, carele preamărește actul unirei prin care s'a împlinit visul nostru secular. — Încheie cu aceea, că Românii din cele patru unghiuri doresc să-și mențină dreapta stăpânire asupra pământului românesc și să-l apere, chiar și cu viața, „murind mai bine în luptă, decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ“. A urmat apoi „Imnul regal“, pe care toată asistența îl cântă în cor.

Terminată fiind solemnitatea, a urmat defilarea. Au defilat întâi cercetașii, apoi armata, care s'a prezentat foarte bine.

Gramatica română a lui Gheorghe Lazăr, 1821 și Gramatica românească de Ion Eliade Rădulescu, București 1828.

Continuare la articolul Gramatica română a lui Gheorghe Lazăr, 1821, din nr. 10.

Gramatica lui Eliade apare la 1839 în a II. ediție, cu litere „strămoșești“, cum le zice el. Despre „această operă mare limbistică, literară“, vorbind la 1845 poetul nostru Dumitru Bolintineanu, zice, că îi câștigase o popularitate imensă; și că polemicile ce au urmat, au contribuit cu deplin succes la răsturnarea slavismului din limbă.

„... gramatica lui Eliade se arată lumii ca un soare.“⁹⁾

În Enciclopedia Română din Sibiu, 1900. tom. II. pg. 278, despre gramatica din chestiune se scrie: o carte care face epocă în istoria gramaticii și a scrierii românești prin mijlocul inteligent de a introduce pe nesimțite alfabetul latin și de a submina pe cel slavon, reducându-i la un număr mai modest nenumeratele sale slove și înlocuind pe cele ce i-se păreau prea urâte „cu litere latine“.

„Odată cu această procedare, care nu a fost apreciată îndeajuns și după justa ei valoare, Eliade mai stabilește și terminologia gramatică, aproape în forma ei de azi și însoțește cartea cu o prefață minunată prin bun simț practic, prin vederi juste și cumpătate asupra mijloacelor de îmbogățire ale limbii și prin stil vioiu și plin de umor“.

„... Eliade își alcătuieste un patriotism foarte viu. El devenise un apostol. *Apostolatul îl practică și prin gramatică. O latură frumoasă a gramaticii lui Eliade a fost patriotismul ei cald, încrezător. Patriotismul învăluie toată opera...* Patriotismul acesta al lui Eliade nu era un patri-

otism naiv, precum se crede. Eliade știa, ca și noi astăzi, că între limbă și nație și — rassa chiar — este o legătură minunată“.

A înălța limba înseamnă a înălța neamul. A îngriji de caracterul cugetării naționale, înseamnă a înălța rassa. Dela 1822 Eliade căută, deci, în limbă „haracterul cugetării naționale“; și spunea:

„Limba a fiește căruia norod este în oarecare chip arătarea și oglinda vieții sale celei înțelegătoare.“⁹⁾ Eliade privia chiar mai adânc; rassa, care se manifesta și în limbă, era pentru el produsul climei, cum reiese din pg. XII. a prefeței... *gramatica lui Eliade se arată lumii, ca un soare...*

... Meritul său cel mai mare însă fuse cel de gramatician. *El formă o limbă.* O idee politică se ascundea sub reforma limbii ce făcea. Combătând vorbele slave din limbă, el combătea slavismul, influența Rusiei... Nu fără cuvinte i s'a dat numele de „părinte al limbii române... dar Eliad tăcu și făcu, până când vorbi în prefața gramaticii, în care, însă, a putut vorbi de sus, ca un biruitor“.

„... am început întâi de la gramatică și nu, iară, ca să mă fac legiuitorul limbii, ci ca să am prilej a trece prin tipii limbii, și ca să-mi pui pe vocabularul meu terminii cei noi gramaticali și să-mi formez limba gramaticii“¹⁰⁾

„... În Ardeal efectele operei lui Eliade se dezvoltău paralel, dar mai domol... Însă principiile lui Eliade erau bine susținute. G. Barițiu însuși declară, că consimte cu un anonim (adeacă cu T. Cipariu), care în „Foaia literară“ făcuse lui Eliade parte de laudă, că este cel mai aproape de adevăr.¹¹⁾ Peste cinci ani, „Foaia“ revenea, admitând metoda lui Eliade de-a „îmbogăți limba mai mult din sine, prin compuneri și derivații“,¹²⁾ pentru că astfel să avem nevoie de cât mai puține cuvinte străine.

În 1847 Eliade avea chiar un succes deosebit: „Curierul de ambe sexe“ fusese pentru „Organul luminării“ o încurajare, ca să introducă cuvinte latinești și terminațiuni; lumea protestă; atunci „Organul“ se hotărî să lămurească de ce scrie așa; și — astfel începu o făimoasă cercetare „Principia de limbă și scriitură“¹³⁾

Indemnul latinist, primit de Eliade din Ardeal, se întorcea iar în Ardeal, ca să sprijinească chiar pe T. Cipariu.

⁹⁾ Rev. „Curierul Românesc“, București 1829, pag. 226

¹⁰⁾ „Convorbiri literare“, Iași, 1878 (Anul XII, Decembrie 1) f

¹¹⁾ „Foaia pentru minte“, s. c. 1833 Decembrie 10.

¹²⁾ „Foaia o. c. a. 1843, pg 407.

¹³⁾ „Organul luminării, Gazeta Bisericească Politică Blaj 1847 pg: 8 și 16.

⁸⁾ Bogdan o. c. aici în nota 1. pg: 54; 64; 66; 81—82 și 83.

„... Eliade a fost printre cei dintâi, cari au simțit dorul epocii sale după o „canonizare“ a limbii românești.

„... Claritatea cugetării gramaticale eliadiste eu o deriv mai ales (zice dl. Bogdan Duică) din studiul lui Condilac, din care două-trei capitole transpar în toate scrierile lui Eliade, nu numai în prefața gramaticii.

„Eliade, adeseori și-a numit gramatica sa gramatică filozofică. Și anume: din cauza influenței lui Condilac, a filozofului francez, de care el își dă seamă, că îl influențase serios“.

„... Gramatica lui Eliade și-a făcut loc pe două drumuri: prin școală și literatură“.

„... Vorbind, la 1854, despre opera aceasta mare limbistică, literară, despre toate opintirile lui Eliade de a ne curăți limba de elemente străine, de a o romaniza popular și bisericește, Dumitru Bolintinianu, care deschise ochii săi critici și estetici la 1840—42, ne spune, că opera aceasta îi câștigase lui Eliade o popularitate imensă; și că polemicele, ce au urmat, au contribuit cu deplin succes la răsturnarea slavismului din limbă“.¹⁴⁾

La noi, Românii de dincoaci de munți, gramatica din vorbă se vindea cu 1 fl. 36 cruceri.¹⁵⁾

La fel cu dl. profesor Bogdan cred toți criticii români mai noi ai limbisticii noastre. Noi apoi am zăbovit mai îndelungat aici asupra părerilor dlui Bogdan, mai vârtos din cauza, că dânsul a examinat în timpul din urmă mai amănunțit și de repetate ori gramatica lui Eliade din noue puncte de privire și grație acestor ostenele tenace și priceperei sale, s'a fixat în literatura de azi noue rezultate, noue vederi!

Poate tocmai în considerarea, că asupra valorii literare, dar mai vârtos culturale, a lui Eliade, dl. Bogdan e aproape de perfect acord întru toate cu dl. N. Iorga. Lui, drept aceea, îi și închină unele din celebrele sale lecțiuni asupra lui Eliade; lecțiuni perorate la noua noastră universitate, din Cluj, în a II jumătate a lunii Decemvrie 1919, asemănându-l nimerit în o frază lapidară: „universalului duh care este N. Iorga, un verzu sufletesc, ca și Eliade“.¹⁶⁾

La rândul nostru, noi, cei de azi, în cor cu generația de pe vremea febrei epocii literare a părintelui ei, Eliade, ar trebui să amplificăm zicerea aceasta simplă și să spunem: Iorga trecutului literar a fost Eliade, iar Eliadele culturii, literaturii și frământărilor noastre de acum este și rămâne a fi încă multă vreme dl N. Iorga!

Concordatul cu Vaticanul.

În ancheta asupra concordatului, pe care-l pregătește guvernul cu Vaticanul, ziarul „Universul“ s'a adresat și președintei „Soc. ortodoxe naționale a femeilor române“, dnei *Alexandrina Gr. Cantacuzino*, care a făcut următoarele declarații:

Am luat cunoștință de întrebările, ce ați binevoit a mi-le pune în chestiunea concordatului ce se proiectează.

Cuvântul „concordat“, în sine, nu mă sperie; este denumirea ce se dă unui tratat, menit a regula o situațiune și anume aceea a supușilor catolici locuind în România. Chestiunea importantă este de a ști, cum va fi întocmit acest tratat.

Astăzi un Stat catolic este în ființă în Transilvania și crede, că mai poate fi condus după vechea legiuire a monarhiei austro-ungare, care-i dăduse prerogative potrivnice intereselor neamului nostru. Biserica catolică din România întregită nu numai și-a păstrat situațiunea excepțional de privilegiată din fosta țară ungurească, dar — din lipsa noastră de orientare — și-a creiat, cu de la sine putere, o organizațiune complet autonomă, pe care nici când n'a avut-o înainte.

Astăzi așa numitul Stat catolic este un adevărat Stat străin în cuprinsul României și o adevărată primejdie pentru noi.

Astfel stând lucrurile, chestiunea concordatului nu ne poate lăsa indiferenți și este îndreptățită îngrijorarea, ce a cuprins toate cercurile românești, căci nu este vorba numai de reglementarea unor chestiuni de ordin religios, ci de o importantă chestiune națională în legătură cu viitorul statului român.

La a doua întrebare a d-ștră sunt silită a face iarăși toate rezervele mele. Aș fi dorit să nu se fie vorbit de acest concordat, de cât după unificarea bisericii noastre și mai ales după stabilirea legii organice de ființare a cultelor în România, căci trebuia, cred, să stabilim bine organizațiunea noastră religioasă și directiva generală, ce înțelegem să dăm politicii religioase a statului român, înainte de a ne lega printr'un tratat de o așa de covârșitoare importanță.

Nu pot să găsesc deci prielnice tratativele ce se încep.

Însă, dacă interese superioare de stat, pe care nu le cunosc, impun încheierea acestui Concordat în condițiunile de față, atunci măcar avem dreptul să cerem, ca această convențiune să ne ferească de anumite greșeli cuprinse în primul proiect de acum doi ani, ca de pildă stabilirea în țară de noi congregațiuni religioase, sau culturale, care sunt elemente periculoase de propagandă; să ne scutească de noi episcopii și de o universitate catolică, ce nu-și are rațiunea, având în vedere micul număr de cetățeni de acest cult. De asemenea, statul și Suveranul nostru, moștenind organizația bisericii catolice din fosta Ungarie, trebuie măcar să aibă aceleași prerogative, pe care le avea statul austro-ungar și dinastia Habsburgilor față de biserica catolică; în fine să

14) *Bogdan* o. c. pg: 66, 67, 68, 77, 78, 81, 82, 83, 88, 305—6, 54, 64.

15) *Karhaleki* Bibl. rom. o. c. vol. II. p. 56.

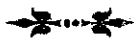
16) *Idem* ibidem 89.

nu se știrbească nici o prerogativă a bisericii ortodoxe, biserica statului român. Însă mai este o latură de o importanță și mai mare, căci atinge însăși chestiunea unității noastre sufletești. Acest concordat nu poate și nu trebuie să cuprindă reglementarea raporturilor noastre de stat cu cealaltă biserică română, biserica fraților noștri uniți din Transilvania și Banat.

Nu se poate concepe, fără o nespasă durere, ca asemenea chestiuni de ordin intern și a căror deslegare firească ne privește pe noi, și numai pe noi, să fie cuprinse într'un tratat religios internațional. *De aceea cred, că încheierea acestui concordat nu putea să vie de cât după ce această chestiune importantă religioasă, de care depinde însăși adevărata unire sufletească a poporului nostru, ar fi fost rezolvată între noi, fără amestecul nici unui organ străin.* În concluzie, dacă principial nu sunt contra unui concordat, în situațiunea de față cred, că era mult mai cuminte să se rezolve anumite chestiuni și pe urmă să se fie început tratativele în vederea concordatului.

Însă dacă totuși, trecând peste voința majorității poporului nostru, se socotește de cei în drept, că chestiuni de ordin general impun cu un ceas mai înainte iscălirea acestui tratat, trebuie să fim asigurați, că din punct de vedere național și religios prin el nu vom avea nimic de suferit, căci să nu uităm, că politica mondială a avut, are și va avea de călăuză organizațiunile bisericești, puse de multe ori în slujba altor interese decât cele religioase. În fine, în nici un caz, chestiunea națională religioasă a bisericii române unite din Transilvania și Banat, care este o chestiune pur românească, nu poate fi cuprinsă într'un tratat, având ca menire reglementarea ființării unei biserici străine.

Nici frații noștri uniți, nici noi nu putem să primim a iscăli un asemenea act, care în fața istoriei ar putea avea urmări foarte mari și cu grave consecințe naționale pentru noi. De aceea cred, că cu toții vom precumpăni bine importanța actului ce se pregătește.

„Cărți . . . „Sub acest titlu, marele învățat și prodigiosul scriitor bisericesc Arhim. I. Scriban, face în „Biserica Ortodoxă Română“ (An. 41, Nr. 15) o recenziune a cărților: „Îndrumări privitoare la învățământul religios în școlile secundare de Preotul Marin C. Ionescu“ și „Un cuvânt la reformarea învățământului religios de Dr. Petru Barbu“.

„Cuvântul“ Părintelui Dr. Petru Barbu este Disertațiunea ținută la Congresul Catihetic din Sibiu (1922), publicată în „Foaia Diecezană“ și apoi reprodușă în broșură.

Părintele Scriban apreciază ambele scrieri în mod foarte favorabil și măgulitor pentru autori. La unul laudă mai ales cuvântul, cu care scrie, la celalalt sistemul.

Reproducem câteva cuvinte, ce privesc pe eparhiotul nostru și cartea d.-sale :

„Dr Barbu e un vechiu lucrător în ramura aceasta . . . aici avem a face cu rezultatul experienței unui bărbat harnic în calea aceasta și de aceea trebuie să ținem samă de cuvântul său ca de un act de autoritate . . .“

„După cum sunt transilvănenii, cu o tradițiune pedagogică pătrunsă în sânge mai mult ca la noi, din pricina culturii lor germane, în care pedagogia a și fost mai mult cultivată, și lucrarea D-rului Barbu e frumos împărțită ca sistem, mai bine decât a Părintelui Ionescu.

„Dr Barbu nu e numai un vechiu reprezentant a unei măcinări tăcute a obiectului religiunii, ci e un bărbat care observă toate peripețiile materiei, cum se nasc ele zi cu zi, îngreuiind drumul religiunii în școale, și luând pozițiune pentru a aduce îndreptările și schimbările trebuincioase în noua stare de lucruri. De aceea tratarea sa se citește cu folos și avem în ea un material serios care ni se dă și de care trebuie să se ție seamă în ce se va lucra pe viitor pentru această ramură de lucru bisericesc“.

După ce părintele Scriban schițează cuprinsul cărții Părintelui Dr Barbu, încheie :

„Socotită cu totul, lucrarea sa e o aruncare de lumină serioase și pricipute pe masa discuțiunilor în această materie și de care voim să mai auzim vorbindu-se. În genere însă, trebuie să spunem că greul e de făcut de acum înainte. E adevărat, că Dr. Barbu a și făcut mult, căci vedem pomenite în acest referat al său la congresul numit și o mulțime de alte cărți ale sale. Noi nu le știm și de aceea nu ne putem da seamă de tot ce d-nia sa a lucrat. Întru cât însă lucrările sale n'au răzbătut la noi*, înțelegem că aci totul e de făcut și că Păr. Marin Ionescu al nostru va trebui să se puie pe lucru serios pentru a ne da cărțile de trebuință după alte planuri decât cele de până acum și ținând socoteală de vederile D-rului Barbu. Ar fi bună o înțelegere între amândoi, pentru a porni o dără nouă în folosul acestui învățământ.

„Ceeace ne trebuie nouă acum este să avem alte cărți. Principiile sunt frumos arătate la amândoi. Ele însă nu vor rodii câtă vreme nu le vor așterne însși în cărți, pentrucă nu oricine poate face ușor aplicarea principiilor. Deci aci este lucrul celor viitori: alte cărți pentru predarea religiunii. Deocamdată ne bucurăm, că am găsit doi bărbați vâjnoși, dela care așteptăm mult. Îi dau și eu în știrea altora, ca să cunoască aceste două puteri ale Bisericii noastre“.

F. D.

* Din cauza Plannului de învățământ, ce există în vechiul Regat (Red. F. D.)

„Cu măsura care veți măsura se va măsura și vouă“. (Mat. 7, 2.)

În viața te toate zilele obvin întâmplări, cărora apoi li-se dau diferite explicații. Omul cu mintea sănătoasă însă le judecă ca o urmare a călcării uneia sau alteia dintre porunci.

Așa, într-o zi, un om îmi povestea, cum, din nebagare de seamă — fără să fie fost beat, — și-a pierdut din buzunar trei mii de Lei. Fără a căuta și fără părere de rău se mângâia singur, spunându-mi, cum că întâmplarea aceasta o consideră ca o urmare — care trebuia să vină — a faptei sale din tinerețe, când a furat brâul unei femei, ce conținea 30 fl., pe când aceasta dormea.

Ca continuare a convorbirii noastre, îmi mai povesti, cum în două primăveri i-au mâncat lupii doi cai și aceasta iar îi urma faptei sale din copilărie, când sus pe munte, într-o vară, a ucis doi cai vagabonzi pentru hrana câinilor.

Între astfel de discuții — ca o ilustrare — aduc înainte și o altă întâmplare de felul celor de sus. Unul venind de la târg, găsește în marginea drumului o sumă considerabilă de bani. Plin de bucurie, veni acasă cu gândul să-și cumpere o pereche de boi. Dar bucuria în curând intru întristare i-s-a prefăcut, căci urcând într-o noapte treptele trenului ce ducea spre târg, îi fură cineva banii găsiți împreună cu biletul de tren și cu tot ce mai avea la el.

Nesfârșit este lanțul astorfel de istorisiri, pline de învățăminte pentru cei ce ochi au să le vadă și urechi să le audă.

Foarte puțini vor fi azi de aceia, cărora s'ar putea potrivi cuvintele sf. apost. Pavel:

„Pe nime n'am nedreptățit, nimănui nu am făcut pagubă, pe nime nu am înșelat“. (II Cor. 7, 2).

N. V. preot.

Ș T I R I

Personale. PP. SS. LL. Episcopul diecezan Iosif și Arhiepiscopul Filaret s'au reîntors de la București cu acceleratul de Duminecă (24. Martie st. v.) dimineața.

Sesiunea Sf. Sinod, prorogată acum două luni, a fost redeschisă Miercuri, în 19 Martie (1 Apr.) a. c., în palatul din str. Antim, sub președinția I. P. S. Mitropolit primat dr. Miron E. Cristea.

Sinodul, — ocupându-se de recursul făcut de preotul Tudor Popescu, de la biserica Sf. Ștefan („Cuibul cu barză“), contra sentinței de caterisire a Consistorului spiritual, a hotărât:

Respinge recursul.

În cursul judecării acestui proces și după examinarea credinței preotului Tudor Popescu de către comisiunea sinodală, sf. Sinod, în unanimitate de voturi,

constată, că nămitul preot nu numai într'un singur punct, ci în mai multe puncte esențiale s'a abătut de la doctrina bisericii noastre ortodoxe. Aceste rătăcirii și abateri Sf. Sinod, cu unanimitatea glasurilor sale, le condamnă. Astfel, se înțelege de la sine, că nu mai poate rămâne nici o clipă slujitorul acelei biserici, a cărei dogme și învățături refuza să le creadă și deci nu putea nici să le propovăduiască. Pe temeiul acestor considerațiuni, Sf. Sinod, — după ce a încercat zadarnic, cu cea mai largă bunăvoință și părintească iubire, readucerea lui la treapta credinței bisericii, a cărui slujitor a fost, — cu multă durere a tras consecințele firești ale atitudinii, pe care preotul Tudor Popescu a luat-o față de biserică și doctrina ei, excomunicându-l din sânul bisericii ortodoxe și comunitatea ei.

Membrii Sinodului au votat apoi regulamentul de organizare al clerului militar, întru cât ministerul de război a înființat anul acesta încă 40 de posturi de preoți militari.

Sinodul a mai discutat și chestiunea soldaților de alte confesiuni, ce nu vor să depună jurământul de credință conform ritualului nostru.

În ședința de Joi s'a luat în discuțiune situația financiară a revistei „Biserica Ortodoxă“. Sinodul a dat descărcare comitetului pentru gestiunea financiară pe anul trecut și a aprobat proiectul de buget pe anul în curs.

În urmă, s'au citit și aprobat mai multe rapoarte privitoare la lucrările bisericești.

Deasemeni s'a aprobat procesul verbal din ședința precedentă privitor la excomunicarea preotului Tudor Popescu de la „Cuibul de barză“.

Lucrările Sf. Sinod fiind terminate, d. ministru Lapedatu a citit mesagiul regal de închidere a sesiunii de toamnă a Sinodului, prorogată de două ori pentru motive de ordin bisericesc.

Deputați preoțești la Sinodul eparhial pe noul period de trei ani 1924—1926 au fost aleși:

a) în cercul V. *Coșava*: *Eugen Sudreșian*, preot în Coștei;

b) în cercul VI. *Buziaș*: *Ioan Gheția*, protopresbiter în Buziaș;

c) în cercul VIII. *Ciacova*: *Augustin Ghilezan*, protopresbiter în Ciacova;

d) în cercul X. *Vârșeț*: *Traian Oprea*, protopresbiter în Vârșeț;

e) în cercul XI. *Iam*: *Romul G. Aucușa*, secretar consistorial în Caransebeș;

f) în cercul XII. *Oravița-montană*: *Virgil Musta*, protopresbiter în Oravița-montană;

g) în cercul XIII. *Sasca-montană*: *Dr. Petru Barbu*, directorul Institutului teologic diecezan din Caransebeș;

h) în cercul XIV. *Recișă-montană*: *Petru Bernaz*, paroh în Secaș;

i) în cercul XX. *Satul-nou*: *Ioan Murgu*, protopresbiter în Satul-nou.

Omagiu. Ziarele din capitală anunță: O seamă de buni români a luat hotărârea de-a oferi marelui scriitor și profesor N. Iorga un bust, ca omagiu adus aceluia, care a contribuit așa de mult, prin activitatea sa de erudit, să ne facă cunoscuți lumii civilizate din apus.

Un congres de studii bizantine la București. La indemnul congresului internațional de istorie, ținut anul trecut în capitala Belgiei, — d. N. Iorga, organizează primul congres internațional de studii bizantine care se va ține la București în zilele de 14—20 Aprilie c. Peste 30 de învățați străini din țările culte ale Europei și-au anunțat până acum participarea și din comunicările, al căror rezumat a fost transmis până acum comitetului organizator dela noi, rezultă, că acest congres va aduce contribuțiuni interesante pentru istoria, filologia și arheologia bizantină în special și cea balcanică în general. În timpul congresului se vor face excursii la monumentele mai de seamă ale stilului bizantin (Argeș, Cozia, Mănăstirea Neamț, Iași, Bucovina ș. a.) — Desbaterile vor avea loc la fundația Carol și vor fi publice.

I. P. S. Sa Mitropolitul Pimen și propaganda contra alcoolismului. Făcând de pericolul alcoolismului, ce amenință populația din Moldova, Mitropolia din Iași a intervenit prin glasul I. P. S. Mitropolit Pimen, să aducă la cunoștința credincioșilor bisericii ortodoxe urmările dezastruoase ale beției.

Preoțimea noastră românească, — se spune în apelul lansat de înaltul părinte — care în trecutul ei istoric și-a câștigat merite netăgăduite, ori de câte ori a fost vorba de apărarea bunelor moravuri, a graiului, a credinței și moșiei străbune, așa e chemată și azi la lupta contra boalelor trupești și sufletești, ce otrăvesc viața poporului nostru.

„Vă veți folosi de autoritatea voastră preoțească, ma ales cu prilejul tainei mărturisirei în aceste zile ale postului mare, apoi a vizitelor pastorale pe la casele enoriașilor, a predicilor din biserici și a tuturor întâmplărilor ce se ivesc în localitate, ca urmări nenorocite ale acestor patimi blăstămate“.

În ce privește măsurile de combatere imediată, înaltul prelat spune, că nu îngăduie, ca slujitorii bisericii să primească să fie tratați cu beuturi spirituoase, îmbătătoare, de cătră enoriași, atât cu prilejul serviciilor religioase în familie, ca: botez, nuntă, ziua numelui, pomenire, etc., cât și în alte împrejurări.

Sub nici un cuvânt, slujitorilor bisericilor nu le este permis să bea în cârciumi nici vin, nici orice altfel de beuturi, pentru că este o rușine și se dă pildă rea poporului.

Preoții sunt dator să vestească în biserici pe toți enoriașii, că vor refuza de a mai binecuvânta mesele date la pomeniri pentru cei morți, sau a hramurilor, la care s'ar aduce beuturi spirituoase, căci mai totdeauna adunările dela aceste oște pioase se isprăvesc cu bătăi și crime.

Ordonanță bună. Consiliul general din Friburg (Elveția) a publicat următoarea ordonanță: „*Acela care în mod public vorbește în termeni insultători despre divinitate, este pedepsit cu închisoare*“. Această dispoziție dovedește, cum republica elvețiană își dă seamă, că divinitatea formează fundamentul moral în organizația de stat, și că prin urmare fiecare cetățean, care insultă dumnezeirea, trebuie pedepsit fără cruțare. Așa este în alte țări, — nu însă la noi, unde mulți își bat joc de cele sfinte și înjură în cuvinte josnice dumnezeirea și toate lucrurile bisericesti. S'a înrădăcinat obiceiul scârbos al înjurăturilor de tot felul. Nu numai păturile de jos, dar și păturile culte uzează, în vorbele zilnice, expresiuni triviale. Un obicei cu totul neuzitat până mai ieri, este, că și unii funcționari prin birouri înjură, ca la ușa cortului. Necesari ar fi, ca și la noi, în țară, să se publice o ordonanță, ca și cea din Elveția.

Pentru repausul Duminecal. Asociația preoților, a medicilor și a funcționarilor comerciali din capitală au ținut Dumineca trecută o mare întrunire în sala Dacia. Adunarea a cerut aplicarea întreagă și generală a legii repausului duminical, în legătură cu combaterea alcoolismului.

Președintele adunării a fost P. C. Sa Arhim. I. Scriban. Au vorbit pâr. prof. Popescu-Mălăești, dnii Dem. Dobrescu, președ Uniunii barouilor din țară, Tudor Popescu, în numele „Soc. ort. a femeilor române“ și încă alți membrii.

Toți oratorii au subliniat pericolul ce ne amenință, accentuând acordul încheiat între societăți pentru înlăturarea acestui pericol. S'a votat apoi o moțiune în înțelesul cuvântărilor rostite. Această moțiune se va înainta factorilor competenți.

Basarabia. Suprafața Basarabiei, — pentru care sovietele Rusiei îndrăznesc a cere plebiscit, — se ridică la circa 44,000 kilometri pătrați, cu o populațiune de 3,000,000 locuitori, ceea ce revine la o densitate de 68 locuitori pe kilometrul pătrat. După naționalități, populația este împărțită astfel: 2,000,000 români, 300,000 jidani, 270,000 ruteni, 200,000 ucrainieni, 88,000 ruși, 70,000 români rutenizați și 70,000 germani. Restul, populației se compune din țigani, bulgari, lipoveni, cazaci, poloni, etc. Proporția pe naționalități este următoarea: 66 la sută români, 9 la sută evrei, 7 la sută ucraineni, și 18 la sută alte naționalități.

Analfabetismul la noi. Noul proiect de lege al învățământului primar ne spune, că media celor ce nu știu carte în România este de 67%. Cifra e îngrozitoare, nu atât pentru procentul care îl reprezintă, cât mai ales pentru faptul, că este o medie a întregii populații din țară. O statistică a păturei țărănești dela sate abia ar avea afirmative 20 la sută știutori de carte, iar în Basarabia ar fi abia 5 la sută. — Și aceasta într'o vreme când în țările civilizate — și nici nu în cele dintâi — abia se găsesc 5—5% de analfabeți!

Moții la graniță. Cererile moșilor de a fi colonizați pe frontiera de vest a țării în ținuturile Timiș-Torontalului, Aradului și Satu-Mare sporesc mereu.

Peste o mie de capi de familii au cerut să fie colonizați în regiunile de graniță. La 218 familii li s'a dat pământul necesar în apropiere de Satu-Mare, unde vor înființa comună nouă românească.

Regele George al Greciei a adresat din Brașov o proclamație către poporul elen, în care protestează în contra detronării sale, reclamându-și tot odată drepturile regalității, așa cum au fost înscrise în constituție.

Turcii fără fes. Pe lângă desființarea califatului, guvernul din Angora a luat și o altă dispozițiune revoluționară, care a trecut cam neobservată, deși nu e mai puțin importantă ca cea dintâi. Este vorba de o hotărâre formală a guvernului din Angora, prin care se lasă deplină libertate populației masculine a imperiului otoman de a-și alege după plac acoperământul capului.

Portul fesului, introdus de Mohamed II, a fost deci desființat.

Transmisiunea teleautografică, adică a scrierilor, desemnurilor, planurilor, etc., exact cum sunt cele prezentate la poștă, se aplică cu succes între Paris și Lyon și Paris și Strassburg.

Adresanții vor avea deci actele autentice prin telegraf.

Cel mai vechi alfabet. Un profesor francez a recunoscut în caracterele unei inscripții de pe sarcofagul descoperit la Byblos pe acelea ale celui mai vechi alfabet cunoscut până azi: alfabetul fenician, anterior al celui al egiptenilor. Alfabetul în chestie aruncă dincolo de timpul regelui David istoria civilizației. Caracterele lui sunt formate din linii drepte și linii curbe.

CONCOURS.

La biserica ortodoxă română din Orșova e numai decât de ocupat postul de cantor, cu obligamentele obișnuite. Preferiții vor fi învățătorii pensionari apți. În lipsa astorfel de reflectanți vor fi admiși și țărani mai isteți, cari vor produce certificat dela vre-un oficiu protopresbiteral ort. român, că sunt apți pentru cantorat.

Retribuția viitorului cantor va fi următoarea:

1. Leafă lunară lei 500.—, eventual locuință în natură și diferența în bani;
2. dela înmormântării cl. I. 50.—, cl. II. lei 30.—, cl. III. lei 15.—;
3. dela comună lei 50.—;
4. dela parastase lei 30.—.

Intru cât reflectantul va fi învățător pensionar, comitetul parohial ia asupra-și angajamentul a-i asigura o ocupațiune laterală, retribuită cu cel puțin 1000 lei lunar; intru cât reflectantul va fi țaran, i-se asigură un serviciu de biuro, retribuit cu cel puțin 800 lei lunar.

Doritori de a ocupa acest post sunt poștiți a se prezenta în vre-o Duminecă sau sârbătoare în sfta biserică din loc la utrenie și liturgie, spre a-și arăta cunoștințele cantorale.

Orșova, din ședința comitetului parohial ort. român, ținută la 2/15 Martie 1924.

Ing. **St. Bornuz** m. p.
președinte,

V. Balanescu m. p.
notar.

2—3

Const. Dure, m. p.
paroh.

LA LIBRĂRIA DIECEZANĂ

se află următoarele cărți

de

Dr. PĒTRU BĂRBU

Cărți de Religione pentru școlile primare:

Istorieare religioase-morale.
Istorieare biblice.
Istorieare bisericesti.
Catihișmul.

Cărți de Religione pentru școlile secundare:

Istoria Testamentului vechiu.
Istoria Testamentului nou.
Istoria bisericească.
Învățătura bisericii creștine ortodoxe: Dogmele,
Morală și Liturgica bisericii.

Carte de Rugăciuni și Cântări bisericesti întocmită și tipărită întâia oară cu binecuvântarea Fericitului Preasfințit Episcop Nicolae Popoa.

Elemente de Catihetică sau Metodica Religiei. Ed. II. Arad 1915.

Școala modernă și Religionea la noi. Caransebeș, 1916.

Un cuvânt la reformarea învățământului religios. Caransebeș, 1922.

Catehizarea în școlile primare — Cum aș catihiza eu? Caransebeș, 1923.

Isus Hristos, Vieța Mântuitorului lumii istorisită cu cuvintele Sfintei Scripturi. Edițiunea III, București, 1916.

Proprietatea
Consistorului diecezei ort.
române a Caransebeșului.

VILA DOBOȘAN
din Băile Erculane

Otel cu bun renume aproape de centru. • Apa duct, lumină electrică, serviciu prompt, prețuri moderate. • Regiune romantică de o frumuseță rară. • Vila stă oaspeților la dispoziție începând cu 1 Mai până la sfârșitul lui Octombrie. • Informațiuni dă:
Administrația „Vilei Doboșan”
în Băile Erculane.